

Súd: Krajský súd Prešov
Spisová značka: 8Co/91/2018
Identifikačné číslo súdneho spisu: 8116208859
Dátum vydania rozhodnutia: 30. 05. 2019
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Martin Fil'akovský
ECLI: ECLI:SK:KSPO:2019:8116208859.1

Uznesenie

Krajský súd v Prešove v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Martina Fil'akovského a sudcov JUDr. Branislava Brezu a JUDr. Anny Kovaľovej v spore žalobkyne L. W., nar. XX.XX.XXXX, bytom C. XXX, XXX XX B., právne zastúpená JUDr. Igorom Šafrankom, advokátom so sídlom ul. Sov. hrdinov 163/66, 089 01 Svidník, proti žalovanému POHOTOVOSTĚ, s.r.o., so sídlom Pribinova 25, 811 09 Bratislava, IČO: 35 807 598, o vydanie bezdôvodného obohatenie a určenie neprijateľnosti zmluvnej podmienky, o odvolaní žalobkyne proti rozsudku Okresného súdu Prešov č.k. 14C 142/2016-57 zo dňa 23. marca 2018, takto jednohlasne

rozhodol:

Z r u š u j e rozsudok a vec v r a c i a súdu prvej inštancie na ďalšie konania a nové rozhodnutie.

odôvodnenie:

1. Okresný súd Prešov (ďalej len „súd prvej inštancie“) napadnutým rozsudkom rozhodol tak, že:

„I. žalobu z a m i e t a ,

II. žalobkyňa n e m á nárok na náhradu trov konania a žalovanému náhradu trov konania n e p r i z n á v a .“

2. Rozhodnutie právne odôvodnil ustanovením § 100 odsek 1, § 101, § 107 odsek 1 a 2 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník (ďalej len „Občiansky zákonník“).

3. Keďže žalovaný vzniesol námietku premlčania uplatneného nároku, súd prvej inštancie sa prioritne zaoberal posúdením dôvodnosti tejto námietky. Z prehľadu splácania úveru, ktorý súdu predložila samotná žalobkyňa, nepochybne vyplýva, že táto uhradila poslednú platbu dňa 03.03.2009 a žalobu v tejto veci podala súdu dňa 29.04.2016, preto je nárok žalobkyne premlčaný, keďže už uplynula 3 ročná objektívna premlčacia lehota v zmysle § 107 odsek 2 Občianskeho zákonníka. Z uvedeného dôvodu preto súd žalobu zamietol. Žalobkyňa v rámci žaloby poukázala na to, že na daný právny vzťah je potrebné aplikovať 10-ročnú premlčaciu lehodu, keďže súdy opakovane posúdili konanie dodávateľov, ktorí porušujú spotrebiteľské právo ako úmyselné konanie. V tejto súvislosti prvoinštančný súd poukazuje na to, že dôkazné bremeno ohľadom preukázania úmyslu je v danom prípade na žalobkyni, ktorá v tomto ohľade neunesla dôkazné bremeno (neprodukovala žiadne dôkazy). Taktiež zamietol žalobu o určenie neprijateľnej zmluvnej podmienky z dôvodu, že úverová zmluva medzi stranami sporu už bola ukončená plnením, pričom je možné takýto nárok uplatniť iba vtedy, pokiaľ zmluvný vzťah trvá, pretože v opačnom prípade vyslovenie neprijateľnej podmienky nemá pre spotrebiteľa žiaden význam. Mal taktiež za to, že pokiaľ došlo k ukončeniu zmluvného vzťahu, tým zanikajú aj práva a povinnosti zmluvných strán, a teda nemôže dochádzať k ich porušovaniu.

4. Proti rozsudku podala včas odvolanie žalobkyňa. Navrhla napadnutý rozsudok zrušiť a vec vrátiť súdu prvej inštancie na ďalšie konanie a nové rozhodnutie. Úmysel obchodníka, získať na úkor

spotrebiteľa bezdôvodné obohatenie je daný tým, že úverovú zmluvu uzatvára s cieľom získať odplatu, vo forme úrokov, prípadne poplatkov. Zákon pritom obchodníkovi ukladá, čo má zmluva obsahovať, aby transparentne informovala spotrebiteľa, k čomu sa spotrebiteľ zaväzuje. Obchodník vie, čo mu zákon ukladá. Vie, že zmluva musí obsahovať správne RPMN, čestné úroky a poplatky, rozpis splátky, atď., ale do zmluvy predpísané správne a úplné náležitosti nedá a nečestné úroky a poplatky sofistikovane zakrýva, jednak ich rôznym rozčlenením v zmluve a jednak ich rozdelením, aj do vedľajších dojednaní. Ako profesionál tak robí preto, že to tak urobiť chce, aj keď vie, že nekoná v súlade so zákonom. Ale práve takouto, úmyselne vadnou zmluvou sleduje cieľ, získať nezákonnú odplatu, aj keď vie, že uzatvoril zmluvu, ktorá je podľa zákona bezúročná a bezpoplatková, obsahuje neprijateľnú zmluvnú podmienku, úžerné úroky a poplatky, nezákonné sankcie, atď. Ako inak možno takéto konanie obchodníka posúdiť ak nie, ako konanie úmyselné. Chcel uzatvoriť vadnú zmluvu, ktorú sám vytvoril, uzatvoril so spotrebiteľom takúto vadnú zmluvu, aj keď vedel, že je vadná, ale napriek tomu prijímal od spotrebiteľa platby, o ktorých vedel, že mu nepatria, a prijímal ich v rozpore so zákonom. Vadné a neúplné zmluvy nechávali obchodníci spotrebiteľom podpisovať preto, aby ich od uzatvárania zmlúv neodradili pravdivými informáciami o percentuálnom vyjadrení RPMN, o skutočných úrokoch, poplatkoch, sankciách, atď. Konanie subjektu, ktorý dlhodobo a opakovane poskytuje predražené spotrebiteľské úvery, sa nedá hodnotiť inak, ako úmyselné konanie vedúce k bezdôvodnému obohacovaniu sa tým, že nedáva svoje zmluvy do súladu so spotrebiteľským právom. Doba, počas ktorej žalovaný poskytuje úvery a ich množstvo, vylučujú inú možnosť, ako tú, že žalovaný sa na úkor spotrebiteľov obohacuje úmyselne a nejde o náhodné jednorazové nebanlivostné zlyhanie. Je vylúčené, aby žalovaný, ako profesionál v poskytovaní úverov, nepoznal spotrebiteľské právo. Čo sa týka zamietnutia žaloby o určenie neprijateľnosti zmluvnej podmienky uviedla, že vo všetkých prípadoch, keď sa spotrebiteľ domáha vydania bezdôvodného obohatenia, už došlo k zániku záväzku splnením a dokonca k preplateniu úveru. Podľa úvah súdu prvej inštancie, by sa preto spotrebiteľ nemohol v takom prípade domáhať určenia neprijateľnosti zmluvnej podmienky, čo by ale bolo, v priamom rozpore s ustanovením § 298 odsek 2 C.s.p.. Ochrana pred nekalými obchodnými praktikami sa musí poskytnúť za stavu, že k nim došlo pred zmluvou, počas jej plnenia, ale aj po zániku zmluvy.

5. K odvolaniu žalobkyne podal vyjadrenie žalovaný. Navrhol, aby odvolací súd napadnutý rozsudok potvrdil. Má zato, že zo zmluvy o úvere nenastala ani jedna z foriem bezdôvodného obohatenia, ktorú stanovuje zákon. Žalobca plnil na základe platne uzavretej zmluvy o úvere, ktorá nebola nikdy právoplatne vyhlásená za neplatnú, rovnako tak právny dôvod na plnenie z tejto zmluvy o úvere nikdy neodpadol (nedošlo k odstúpeniu od zmluvy, zrušeniu zmluvy a pod.) a majetkový prospech získal žalovaný z poctivých zdrojov. Na preukázanie úmyslu konajúcej osoby získať bezdôvodné obohatenie nestačia všeobecné tvrdenia o zaužívanej praxi žalovaného pri uzatváraní zmlúv o úvere, ale bolo by nutné, v každom jednotlivom prípade s poukazom na okolnosti uzatvorenia úverovej zmluvy preukázať, že žalovaný v čase uzatvorenia zmluvy a prijatia plnenia na základe tejto zmluvy skutočne vedel alebo aspoň bol uzrozumený s tým, že sa bezdôvodne obohacuje. Žalovaný skutočne požadoval za poskytnutie peňažných prostriedkov odplatu vo forme úrokov za poskytnutý úver, keďže je to činnosť, ktorou sa žalovaný v čase uzatvorenia zmlúv o úvere zaoberal a na ktorú mal oprávnenie, nakoľko žalovaný mal v predmete podnikania aj poskytovanie úverov z vlastných zdrojov, čo medzi stranami sporu sporné nebolo. Táto skutočnosť, avšak, nedokazuje úmysel žalovaného získať bezdôvodné obohatenie. Žalovaný v čase uzatvorenia zmlúv o úvere nemohol mať vedomosť, ani predpokladať to, že o niekoľko rokov neskôr môže byť predmetná zmluva o úvere posúdená ako zmluva o spotrebiteľskom úvere, ktorá neobsahuje podstatné náležitosti podľa Zákona o spotrebiteľských úveroch.

6. Krajský súd v Prešove (ďalej len „odvolací súd“) príslušný na rozhodnutie o odvolaní (§ 34 zákona č. 160/2015 Z.z. Civilný sporový poriadok, ďalej len „C.s.p.“), vzhľadom na včas podané odvolanie, preskúmal napadnuté rozhodnutie, ako aj konanie mu predchádzajúce v zmysle zásad vyplývajúcich z ustanovenia § 379 a nasl. C.s.p., bez nariadenia pojednávania (§ 385 C.s.p. a contrario) a dospel k záveru, že odvolanie je dôvodné.

7. Podľa ustanovenia § 53 odsek 1 Občianskeho zákonníka, spotrebiteľské zmluvy nesmú obsahovať ustanovenia, ktoré spôsobujú značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach zmluvných strán v neprospech spotrebiteľa (ďalej len „neprijateľná podmienka“). To neplatí, ak ide o zmluvné podmienky, ktoré sa týkajú hlavného predmetu plnenia a primeranosti ceny, ak tieto zmluvné podmienky sú vyjadrené určito, jasne a zrozumiteľne alebo ak boli neprijateľné podmienky individuálne dojednané.

8. Podľa ustanovenia § 107 odsek 1 Občianskeho zákonníka, právo na vydanie plnenia z bezdôvodného obohatenia sa premlčí za dva roky odo dňa, keď sa oprávnený dozvie, že došlo k bezdôvodnému obohateniu a kto sa na jeho úkor obohatil.

Podľa odseku 2, najneskôr sa právo na vydanie plnenia z bezdôvodného obohatenia premlčí za tri roky, a ak ide o úmyselné bezdôvodné obohatenie, za desať rokov odo dňa, keď k nemu došlo.

9. Podľa ustanovenia § 451 odsek 1 Občianskeho zákonníka, kto sa na úkor iného bezdôvodne obohatí, musí obohatenie vydať.

Podľa odseku 2, bezdôvodným obohatením je majetkový prospech získaný plnením bez právneho dôvodu, plnením z neplatného právneho úkonu alebo plnením z právneho dôvodu, ktorý odpadol, ako aj majetkový prospech získaný z nepoctivých zdrojov.

10. Podľa ustanovenia § 298 odsek 1 C.s.p., súd môže v rozsudku, ktorý sa týka spotrebiteľského sporu, aj bez návrhu vysloviť, že určitá zmluvná podmienka používaná dodávateľom v spotrebiteľskej zmluve alebo v iných zmluvných dokumentoch súvisiacich so spotrebiteľskou zmluvou je neprijateľná; v takom prípade súd uvedie vo výroku rozsudku znenie tejto zmluvnej podmienky, ako bolo dohodnuté v spotrebiteľskej zmluve alebo v iných zmluvných dokumentoch súvisiacich so spotrebiteľskou zmluvou.

11. Podľa ustanovenia § 3 odsek 3 zákona č. 250/2007 Z.z. o ochrane spotrebiteľa a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov (ďalej len „Zákon o ochrane spotrebiteľov“), každý spotrebiteľ má právo na ochranu pred neprijateľnými podmienkami v spotrebiteľských zmluvách.

12. Podľa ustanovenia § 3 odsek 5 Zákona o ochrane spotrebiteľov, proti porušeniu práv a povinností ustanovených zákonom s cieľom ochrany spotrebiteľa môže sa spotrebiteľ proti porušiteľovi na súde domáhať ochrany svojho práva. Združenie sa môže na súde proti porušiteľovi domáhať, aby sa porušiteľ zdržal protiprávneho konania a aby odstránil protiprávny stav, a to aj vtedy, ak takéto konanie porušiteľa poškodzuje záujmy spotrebiteľov, ktoré nie sú len jednoduchým súhrnom záujmov jednotlivých spotrebiteľov poškodených porušením spotrebiteľských práv, ale ide o konanie porušiteľa uplatňované voči všetkým spotrebiteľom (ďalej len „kolektívne záujmy spotrebiteľov“). Spotrebiteľ, ktorý na súde úspešne uplatní porušenie práva alebo povinnosti ustanovenej týmto zákonom a osobitnými predpismi, má právo na primerané finančné zadostučinenie od toho, kto za porušenie práva alebo povinnosti ustanovenej týmto zákonom a osobitnými predpismi zodpovedá.

13. Z obsahu spisu vyplýva, že medzi žalovaným ako veriteľom a žalobkyňou ako dlžníkom bola dňa 20.08.2008 uzatvorená Zmluva o úvere č. XXXXXXX (ďalej len „Zmluva o úvere“), na základe ktorej bol žalobkyňi poskytnutý úver vo výške 464,71 Eur, za príslušný poplatok vo výške 443,47 Eur (t.j. 95,43 % poskytnutej istiny) s tým, že celkovú čiastku 908,19 Eur mala žalovanému vrátiť v 12 mesačných splátkach po 75,68 Eur mesačne.

14. Žalobkyňa v podanom odvolaní poukazovala na skutočnosť, že v Zmluve o úvere absentujú údaje požadované zákonom č. 258/2001 Z.z., a to uvedenie konečnej splatnosti úveru, ročnej úrokovej sadzby, výšky, počtu a termínov splátok istiny, úrokov a iných poplatkov, RPMN a priemernej RPMN. Z uvedeného dôvodu je potrebné podľa názoru žalobkyne považovať poskytnutý úver za bezúročný a bez poplatkov. Žalobkyňa sa tiež domáhala určenie neprijateľnosti zmluvnej podmienky, konkrétne zmluvnej podmienky uvedenej v bode 13 Všeobecných obchodných podmienkach a tej časti poplatku, ktorej zodpovedajú dve tretiny, zahŕňajúce náklady na vypracovanie a uzatvorenie Zmluvy o úvere, spolu so všetkou administratívou s tým spojenou.

15. Súd prvej inštancie bez toho aby sa zaoberal obsahom žalobu posúdil námietku premlčania vznesenú zo strany žalovaného a dospel k záveru, že v uvedenom prípade došlo k uplynutiu 3 ročnej objektívnej lehoty.

16. Občiansky zákonník v ustanovení § 107 upravuje premlčaciu dobu pre vydanie bezdôvodného obohatenia, pričom rozlišuje medzi subjektívnou (§ 107 odsek 1) a objektívnou premlčacou dobou (§ 107 odsek 2). Začiatky ich plynutia sú upravené odlišne.

17. Občiansky zákonník rozlišuje trojročnú a desaťročnú objektívnu lehotu. V desaťročnej premlčacej dobe sa právo na vydanie bezdôvodného obohatenia premlčí vtedy, keď bezdôvodné obohatenie bolo získané úmyselne. Úmysel (či už priamy alebo nepriamy) musí smerovať k bezdôvodnému obohacovaniu sa a musí existovať už v čase získania bezdôvodného obohatenia.

18. Súd prvej inštancie sa pred preskúmaním Zmluvy o úvere prioritne zaoberal námietkou premlčania. Takýto postup je na prvý pohľad pochopiteľný. V uvedenom prípade sa však jedná o žalobu podanú zo strany spotrebiteľa voči dodávateľovi, v ktorej boli vznesené vážne obvinenia z protiprávneho konania. Nemožno preto jednoznačne dospieť k záveru o neexistencii úmyslu dodávateľa bez toho, aby sa nepreskúmalo jeho konanie v čase uzatvárania Zmluvy o úvere.

19. V zmysle Zmluvy o úvere sa žalobkyňa zaviazala zaplatiť poplatok v celkovej výške 443,47 Eur. Predmetný poplatok je v zmysle VPPÚ tvorený z 1/3 úrokom a z 2/3 administratívnym poplatkom. Administratívny poplatok vo výške 295,65 Eur presahuje 63,6 % sumy poskytnutého úveru (464,71 Eur). Je preto na uváženie, či tento poplatok sledoval reálne výdavky spojené s poskytnutím úveru alebo v skutočnosti predstavuje odplatu za poskytnutie úveru, a teda jeho podstata a účel je rovnaký ako je to pri úroku.

20. Súdny vrátane najvyšších súdnych inšancií všeobecného a ústavného súdnictva sa otázkou úžernej ceny úverového právneho úkonu už v minulosti zaoberali. Nemali by byť žiadne pochybnosti o tom, že v demokratickej spoločnosti je úžernícka odplata v úverových vzťahoch absolútne netolerovateľná a že odporuje dobrým mravom. (pozri rozhodnutie Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 21Cdo 1484/04 „Nemohou byť žiadne pochybnosti o tom, že nepriemerné vysoké úroky s jednané pri peněžité půjčce jsou považovány za odporující obecně uznávaným pravidlům chování“).

21. Rovnako by nemali existovať pochybnosti o tom, že na absolútnu neplatnosť úžerného právneho úkonu alebo v časti úžerného plnenia sa pre rozpor s dobrými mravmi prihliada aj bez návrhu (Pozri rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky vo veci sp. zn. 1MCdo 1/09 pri úrokoch 60% „Dohoda o výške úrokov musí byť v súlade s ustanovením § 39 Občianskeho zákonníka, teda nesmie sa priečiť dobrým mravom. Právny úkon postihnutý takouto vadou je absolútne neplatný“).

22. Súd prvej inštancie v odôvodnení napadnutého rozsudku nezodpovedal na otázku, ako je možné „len z nebanlivosti“ požadovať úžernú odplatu vo výške viac ako 95 % zo sumy poskytnutého úveru. Rozsudok nesmie postrádať zdravý logicky úsudok a v tomto smere sa súd musí vyrovnávať s požiadavkou podnikania s odbornou starostlivosťou vo finančných službách, ktoré čo do nepriaznivého dopadu na súkromie občanov sú veľmi časté. Je dôležité zohľadniť názor mienky odbornej i laickej verejnosti k takejto výške úrokov z hľadiska dobrých mravov, ktorými sú pravidlá správania, ktoré sú v spoločnosti v prevažnej miere uznávané a sú súčasťou fundamentálneho hodnotového poriadku. (Pozri uznesenie Krajského súdu v Prešove sp. zn. 6Co/139/2017 zo dňa 21.08.2018)

23. Žalobkyňa navyše dala súdu do pozornosti desiatky rozhodnutí okresných ako aj krajských súdov, z ktorých vyplýva charakter správania žalovaného. Odvolací súd tiež dáva do pozornosti, že Občiansky zákonník upravujúci zákaz konania v rozpore s dobrými mravmi vstúpil do platnosti a účinnosti dávno predtým, ako žalovaný začal podnikáť. Ustanovenia upravujúce obligatórne náležitosti zmluvy o spotrebiteľskom úvere boli taktiež v platnosti dlhšiu dobu predtým, než došlo k uzatvoreniu Zmluvy o úvere.

24. Vzhľadom na vyššie uvedené bude úlohou prvoinštančného súdu preskúmať, či je dôvodné predpokladať, že žalovaný minimálne vedel, že uvedením zmluvných podmienok, ktoré sú v rozpore s dobrými mravmi, či neuvedením podstatných náležitostí v zmluve o spotrebiteľskom úvere nastane predpokladaná sankcia, t.j. že veriteľ (žalovaný) nebude môcť od dlžníka (žalobkyne) žiadať úrok z úveru a ani iné poplatky, a pre prípad, že to tak urobí, bol s uvedenou zákonnou sankciou uzročený (nepriamy úmysel).

25. K zamietnutiu žaloby v časti určenia neprijateľnosti zmluvnej podmienky odvolací súd uvádza, že domáhať sa určenia neprijateľnosti zmluvnej podmienky možno pred, počas ako aj po skončení zmluvného vzťahu. U spotrebiteľa totiž aj po skončení zmluvného vzťahu existuje dôvodná obava z

možného plnenia z neprijateľnej zmluvnej podmienky. Takéto plnenie mohlo zasiahnuť do majetkovej sféry spotrebiteľa a bezdôvodne obohatiť dodávateľa.

26. Na základe vyššie uvedeného odvolací súd postupom vyplývajúcim z ustanovenia § 389 odsek 1 písm. b/ C.s.p. rozsudok zrušil a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie a nové rozhodnutie. V ďalšom konaní bude úlohou prvoinštančného súdu preskúmať zmluvnú podmienku bližšie špecifikovanú v žalobe z hľadiska jej prijateľnosti. Vzhľadom na vyššie uvedené závery odvolacieho súdu tiež preskúmať úmysel žalovaného bezdôvodne sa obohatiť.

27. Prvoinštančný súd, ktorý je viazaný právnym názorom odvolacieho súdu (§ 391 odsek 2 C.s.p.) v novom rozhodnutí rozhodne aj o trovách odvolacieho konania (§ 396 odsek 3 C.s.p.).

28. Rozhodnutie bolo prijaté senátom Krajského súdu v Prešove v pomere hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozhodnutiu odvolanie nie je prípustné.

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 C.s.p.) v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 odsek 1 C.s.p.).

Dovolateľ musí byť s výnimkou prípadov podľa § 429 odsek 2 v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 odsek 1 C.s.p.).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 C.s.p.).